

Crkva u apostolskoj pobudnici pape Franje "Evangelii gaudium"

Vuco, Mara

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:184974>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI TEOLOŠKO KATEHETSKE STUDIJE

MARA VUCO

CRKVA U APOSTOSLOJ POBUĐENICI PAPE FRANJE
EVANGELII GAUDIUM

ZAVRŠNI RAD

Split, 2021

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI TEOLOŠKO KATEHETSKE STUDIJE

MARA VUCO

CRKVA U APOSTOLSKOJ POBUDNICI PAPE FRANJE
EVANGELII GAUDIUM

ZAVRŠNI RAD

Završni rad

Iz Temeljno bogoslovlje

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Macut

Split, 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
UVOD.....	2
1. CRKVA U NAUČAVANJU PAPE FRANJE.....	3
1.1. Papa Franjo.....	3
1.2. Papa Franjo o Crkvi.....	4
1.3. Duh Sveti u Crkvi.....	5
1.4. Liturgija.....	6
1.5. Dijalog.....	6
1.6. Socijalna dimenzija i poslanje.....	7
1.7. Ekumenizam.....	8
1.8. Nova evangelizacija.....	8
2. SLIKA CRKVE U APOS. POBUDNICI EVANGELII GAUDIUM.....	10
2.1. Nastanak pobudnice Evangelii gaudium.....	10
2.2. Misijska preobrazba Crkve.....	11
2.3. U krizi zajedničkog zauzimanja.....	12
2.3.1. <i>Sekularizacija i sekularizam</i>	14
2.3.2. <i>Izazovi gradskih kultura</i>	15
2.3.3. <i>Iskušanja pastoralnih djelatnika</i>	16
2.3.4. <i>Duhovna svjetovnost</i>	17
2.3.5. <i>„Sukobi“ među kršćanima i ostali crkveni izazovi</i>	18
2.4. Naviještanje evanđelja.....	20
2.4.1. <i>Inkulturacija i pučka pobožnost</i>	20
2.4.2. <i>Karizme</i>	22
2.4.3. <i>Homilija</i>	22
2.4.4. <i>Duhovno praćenje</i>	25
2.4.5. <i>Socijalna dimenzija evangelizacije</i>	26
2.4.6. <i>Siromašni u Crkvi</i>	27
2.4.7. <i>Socijalni mir</i>	28
2.4.8. <i>Socijalni dijalog kao doprinos miru</i>	30
2.5. Duhom ispunjeni evangelizatori.....	31
ZAKLJUČAK.....	33
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI.....	36
SUMMARY.....	38

SAŽETAK

Papa Franjo od samog početka svog pontifikata ne prestaje oduševljavati svojim postupcima te svojim zalaganjem za dobrobit Crkve. Kako bi izrazio svoje želje za Crkvu, potaknuo Crkvu na promjene i djelovanje unutar Crkve ali i izvan nje napisao je pobudnicu *Evangelii gaudium*. Osjeća se odgovornima za cijelu Crkvu, ali i za cijeli svijet. Želi unijeti mir kako u Crkvi tako i izvan nje. Istaknuo je izazove današnjice kroz koje Crkva prolazi, ali i rješenja za njih. Poseban naglasak stavlja na sinodalnost Crkve. Kao i njegovi prethodnici zauzima se za ekumenizam. Crkvu vidi kao „Crkvu siromašnih“ koja prihvaća i zalaže se za siromašne i odbačene. Poziva sve Crkvene djelatnike na misionarski pokret obogaćen novom evangelizacijom. Kao važnu značajku za napredak stavlja dijalog. Kao potporu i uzor na putu evangelizacije navodi blaženu djevicu Mariju.

Ključne riječi: *papa Franjo, Evangelii gaudium, misijski preokret, nova evangelizacija, homilija, kerygma*

UVOD

Želja za produblјivanjem i izoštravanjem slike o Crkve je razlog pisanja ovog rada. Mnogim vjernicima, a pogotovo nevjernicima slika Crkve nije ista u njihovim očima, kao što je ona u zbilji. Na to utječu mnogi razlozi o kojima nisam pisala, ali sam zato opisala Crkvu kakvu vidi papa Franjo.

Završni rad sastoji se od dva dijela. Prvi dio nosi naslov *Crkva u naučavanju pape Franje*, a drugi dio nosi naslov *Slika Crkve u apostolskoj pobudnici Evangelii gaudium*.

Prvi dio započinje životopisom pape Franje kao mladog provincijala Družbe isusovca, koji 1998. postaje nadbiskupom Buenos Airesa, a 2013. postaje papa. Opisana je i Crkva o kojoj papa Franjo govori izvan pobudnice Evangelii gaudium. Kroz svoj pontifikat pisao je o mnogim crkvenim temama, a u radu su izdvojeni liturgija, ekumenizam, dijalog, poslanje kao i važnost Duha Svetoga u Crkvi.

Drugi dio započinje općim naznakama pobudnice Evangelii gaudium, odnosno o njenom nastanku, posveti te razlozima pisanje same pobudnice. Papa Franjo je već u prvim danima svog pontifikata govorio o Crkvi kakvu želi, a same te teme je opisao u prvoj pobudnici Evangelii gaudium, koja je ujedno i prva u njegovom pontifikatu. U pobudnici su opisani izazovi s kojima se susreće Crkva i njeni djelatnici. Papa iznosi sugestije o suzbijanju svih tih izazova. Ističe važnost nove evangelizacije i misionarskog pothvata. Prvi navještaj vidi kao najbolji način evangeliziranja. Potiče Crkvu da se više angažira oko evangelizacije te da ju prilagodi današnjem svijetu. Zalaže se za siromašne, bolesne i potrebite, želi im donijeti sliku Oca kao pravog izvora ljubavi i milosrđa. Kao i prethodne pape nastavlja rad na ekumenizmu. Također piše i o dijalogu koji se tiče svih razina društava kako bi naglasio važnost mira u svijetu i njegova ostvarivanja. Pastoralne djelatnike potiče da se više angažiraju u svojim župama, da osluškuju njihove potrebe te iznese rješenja za iste. Na kraju kao uzor svim kršćanima stavlja Majku Božju Mariju, s kojom želi da koračamo na putu prema svetosti.

1. CRKVA U NAUČAVANJU PAPE FRANJE

1.1. Papa Franjo

Jorge Mario Bergoglio rođen je 1936. godine u Buenos Airesu. Zaređen je za svećenika 1969. u Družbi Isusovoj, a 25. lipnja 1992. zaređen je za biskupa. Nadbiskupom Buenos Airesa postao je 1998. Za kardinala imenovao ga je papa Ivan Pavao II. 21. veljače 2001. Sudjelovao je na konklavi na kojoj je Benedikt XVI. Izabran za papu. 13. ožujka 2013. godine postaje papa, te uzima ime Franjo.¹

Franjo je novo papinsko ime nakon točno 1100 godina. Po mnogočemu je velika novost, jer on je prvo papa iz Latinske Amerike, odnosno prvi s južne polutke, te prvi papa isusovac. Diplomirao je kemijsku tehnologiju, humanističke znanosti završio u Čileu. 1963. godine završio je filozofiju na Filozofskom fakultetu kolegija „San Jose“ u san Miguelu. Govori tri jezika, latinski, španjolski, talijanski, te se služi njemačkim, francuskim i engleskim.²

U izboru imena jasno je vidljivo da je Franjo zagovornik siromašne Crkve, da se zalaže za siromašne i potrebite. Ističe kako je njegovo ime poticaj njegova srca, a uzeo ga je po uzoru na sv. Franju Asiškog.³

Kao i njegovi prethodnici Ivan XXII., Pavao VI., Ivan Pavao II., Benedikt XVI. Papa Franjo se zauzima za Katoličku Crkvu u svijetu, za ekumenizam, te za bolje odnose s ostalim svjetskim religijama. Važan mu je svaki pojedinac, te se osjeća odgovornim za cijeli svijet. Što se tiče crkvenog učenja vjeran je tradiciji, posebno kada su u pitanju vjera i moral. Oslanja se na Isusovo učenje i evanđelje definirano u crkvenom učenju, te tradiciji, jer je ono usprkos vremenskim i društvenim uvjetima ostalo autentično. Papa Franjo se zauzima za: ravnopravnost među narodima, ravnopravnost među spolovima te za tehnički napredak. Ponajviše mu je stalo da mir zavlada u obiteljima, u nemirnim područjima, odnosno zalaže se za mir u cijelom svijetu. Ističe kako najmoćniji ljudi u svijetu ne smiju odlučivati o sudbini čovjeka. U svom dosadašnjem pontifikatu pokazao je svoju skromnost, vozeći se u staro automobilu, odbijajući živjeti u prostorima svojih prethodnika, sam nosi svoju torbu

¹ Papa Franjo, *Deset Zapovijedi*, Verbum, Split, 2019.

² <https://hkm.hr/vijesti/vatikan/papa-franjo-slavi-82-rodendan-cestitamo-mu-od-srca/> (pristupljeno 20.09.2021.)

³ Usp. Anton Tamarut, *Crkva u nauku pape Franje*, u: *Bogosloska smotra*, 87 (2017), br. 1, str. 7.

itd. Njegovi susreti sa svima, a ponajviše sa djecom, starima i bolesnima su izuzetno iskreni si simpatični. Tijekom pohoda određenoj krajevnoj skupini svoj govor ostavio je domaćinu kako bi ga mogao kasnije čitati, sve prisutne pozvao je na razgovor o svim pitanjima, pa i onim neugodnim. Njegovi nastupi, govori, literatura su izravni i ciljani za cijelu Crkvu. Ne putuje često, a njegov odabir putovanja se uvijek vodi po istim načelima: da posjećuje mjesta gdje je kršćanstvo u manjini, mjesta gdje su ekumenizam i dijalog dobrodošli, u centra velikih svjetskih organizacija kao npr. UN, pristaje na susrete na neutralnim terenima ako je putanju ekumenizam. Na aktualne migracije koje su najveće do sada od drugog svjetskog rata reagira vrlo hrabro, te upozorava na posljedice te emigracijske krize više nego li na uzroke. Ističe kako emigracijsku krizu ne može zaustaviti, ali zato može i želi pomoći ljudima koji se nalaze u tom stanju.

Kada je opisivao sebe, opisao se jednom riječju, a to je da je grešnik. Kaže za sebe da je lukav i pomalo naivan, te vrlo snalažljiv. Sa svojih 36 godina postao je provincijal u družbi isusovaca. Kod Družbe su mu se sviđjele tri stari, a one su: misijski rad, zajednica i disciplina.⁴

1.2. Papa Franjo o Crkvi

Središnja poruka pape Franje o Crkvi je da je ona „Očev uvijek otvoren dom“ (Eg 47). Kada govori o Crkvi uvijek ističe polog vjere, stoljetni nauk Crkve. Opisuje ga dodavajući mu suvremenu dimenziju, kako bi odgovorio na potrebe suvremenog društva. Kao ključnu riječ za narav Crkve ističe „kretanje“, a odnosi se na kretanje u hodanju, kretanje u izgradnji Crkve, kretanje u ispovijedanju vjere. Središnja tema njegova pontifikata je milosrđe, koju ističe kao Isusovu poruku koja na njega ima naj snažniji utjecaj. Vođen tom porukom, 8 prosinca 2015. otvorio je Izvanredni jubilej milosrđa. Jubilej je postavio u suodnos s novom evangelizacijom.⁵

Od samog početka svog pontifikata papa Franjo se zalaže za siromašne i odbačene, stavljajući ih u sam program pontifikata. Tako je „Crkva siromašnih“ postala

⁴ Usp. Antonio Spadaro, *Razgovor s papom Franjom*, u: *Obnovljeni Život*, 68 (2013.), br. 4, str. 2-4.

⁵ Usp. Anton Tamarut, *Crkva u nauku Pape Franje*, u: *Bogoslvska smotra*, 87 (2017.), br. 1, str. 11.

središnja tema katoličke Crkve. Tu tematiku najprije stavlja u teološki kontekst, a zatim sve ostale kao što su kulturni, sociološki, politički i filozofski.⁶

Nalaže kako Crkva treba oslušivati znakove vremena, kako bi slijedila Božje vodstvo. Sinodalnost crkve vidi u kulturi dijaloga i susreta, iskustvu Božje ljubav, te blizini i otvorenosti svećenika prema svojim vjernicima. Sinodalnost navodi kao jedini put ka ostvarenju istinskog katoličanstva – „jedinstvu u različitosti“. Razilazi se u mišljenjima i stavovima koje nalažu tradicionalisti. Njihova ponašanja stavlja u oblik pelagionizma, koji ne dolazi od dobrog duha.⁷

1.3. Duh Sveti u Crkvi

Kao temeljni, a ujedno i prvi Božji dar papa ističe dar Duha Svetoga. Duh Sveti prodire u dubinu duše, te tako u nama potiče radost što smo djeca Božja. Ne smije se zaboraviti da je Duh Sveti prisutan u nama, te da ga je potrebno slušati i zazivati. Crkva nalaže kako je potrebno prije i nakon svakog važnog djela moliti se Duhu Svetom. Važna zadaća svakog kršćanina je pustiti Duhu Svetom da djeluje u njegovu životu. Papa Franjo je na vrlo zanimljivi i slikovit način opisao djelovanje Duha Svetoga, tako da Duha Svetoga vidi kao pisca povijesti Crkve i svijeta, a vjernici su otvorene stranice spremni za njegov rukopis.⁸

Na općoj audijenciji Papa je govorio o prvoj kršćanskoj zajednici, te je istaknuo četiri bitne karakteristike crkvenog života, a to su slušanje nauka apostola, čuvanje međusobnog zajedništva, lomljenje kruha i molitva. Time ističe kako Crkva ima smisla ako je čvrsto sjedinjena s Kristom. Prema tim karakteristikama treba vrjednovati sve situacije, a bez njih Crkva postaje neko ljudsko društvo. Rast Crkve vidljiv je po privlačnosti, a Duh Sveti je onaj koji privlači Isusa. Istaknuo je odlomak iz Katekizma

⁶ Usp. Stjepan Baloban, *Crkva siromašnih*, u: *Bogoslovska smotra*, 84 (2014.), br. 3, str. 1.

⁷ Usp. Nikola Bižaca, *Papa Franjo na putu k jednoj istinski sinodalnoj Crkvi*, u: *Crkva u svijetu*, (2013.), br. 3, str. 3.

⁸ <https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2021-03/papa-franjo-opca-audijencija-molitva-duh-sveti.html> (pristupljeno 23.09. 2021.)

katoličke Crkve u kojemu piše da je Duh Sveti pokretač svega u Crkvi. On daje snagu propovjednicima, sve oživljava te daje poticaj za naviještanje i služenje.⁹

1.4. Liturgija

Papa Franjo ističe kako je za ispravan kršćanski život liturgija uz Sveto pismo neizostavan element. Vjera ne bi trebala ostati samo na intimnoj razini uz samu molitvu, već je potrebno uključiti i liturgiju. Liturgija je važan element odnosa s Bogom, jer se kroz sakramente po Duhu Svetom, dolazi do Krista. Liturgija je od samih početaka prisutna u Crkvi. Kroz povijest Crkve često se naglašavala vjera koja se prakticirala samo na intiman način, ne priznavajući liturgiju kao važan element duhovnosti. Razlog je bio taj što prema zagovornicima intimističkog kršćanstva ono ima veći stupanj duhovnosti jer ne ovisi o vanjskim ceremonijama, za koje se smatralo da su nepotrebne, te su liturgiju stavljali u srž kritike. Bitna stavka kršćanske molitve je ta da ona prolazi kroz posredovanje, drugim riječima kroz Sveto pismo, sakramente, liturgiju, zajednicu. Papa ističe kako su jednako bitne duhovna i tjelesna sfera, te da trebamo moliti i tijelom.¹⁰

1.5. Dijalog

Kao model komunikacije za današnju Crkvu predočava sliku učenika na putu za Emaus. Ta slika je bitna jer Isus ne ostavlja svoje učenike same u teškim situacijama, već i on zadire u njih. Prema tome potrebno je znati ući u dijalog s današnjim čovjekom, kako mi slika o njemu bila jasna, te kako bi se na njegove potrebe odgovorilo evanđeljem. Iz toga proizlazi izazov svakog kršćanina da bude duboka osoba, duhovno osjetljiva, te osoba koja je svjesna događanja oko sebe. Da bi dijalog bio uspješan potrebno je uvažavati govor drugoga, te dopustiti drugome da iznese svoja stajališta i

⁹ <https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2020-11/papa-franjo-opca-audijencija-crkva-krscanska-zajednica-molitva.html> (pristupljeno 24.09.2021.)

¹⁰ <https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2021-02/papa-franjo-opca-audijencija-kateheza-liturgija-molitva.html> (pristupljeno 24. 09. 2021.)

svoje prijedloge. Voditi dijalog ne podrazumijeva odbacivanje svojih ideja i tradicija, nego ih stavljati u kontekst vrijednoga i apsolutnog.¹¹

Papa Franjo živio je takvom ambijentu gdje se dijalog živio, a ne promišljao kao na europskom kontinentu. Svijet vidi kao polje borbe, na kojem je potrebno imati nekoga tko će liječiti rane. Odnosno želi reći kako je čovjek ranjiv, te kako vodi borbu sa samim sobom, ali i s drugima. Čovjeku je potrebno Božje milosrđe kako bi oživio. Također i Crkva je nedovršena i ona vapi za Božjim milosrđem. Potreba milosrđa dovodi nas do otvorenosti prema drugima. Papa Franjo poziva ponajprije službenike Crkve na dijalog i obraćenje. Kritizira ogovaranje, koje je ozbiljan problem ali i učestao problem među kršćanima. Ogovaranje je za njega djelo đavla, jer zatvara čovjeka za istinski dijalog. Također sinodalnost, odnosno dijalog unutar Crkve je važan izazov današnjice, koji podrazumijeva najvažniji dijalog, a to je dijalog s Bogom.¹²

1.6. Socijalna dimenzija i poslanje

Svijet je pun izopačenosti, te je u takvom ambijentu teško vršiti Crkvene zadaće, na poseban način biskupske, pastoralne i katehetske. Papa rješenje tog problema vidi u inkulturaciji i socijalnoj dimenziji evangelizacije koja će obnoviti nauk u korist misijske Crkve. Uz to potrebno je imati istinski odnos s Bogom, jer samo Bog izdiže iz zatvorenosti ka naviještanju evanđelju. Za papu Franju važnu ulogu imaju karizme, jer bez njih katehetika i pastoral ne bi mogli funkcionirati.¹³

Kao integralni dio poslanja Crkve ističe brigu o bolesnima svake vrste. Uzima Isusa za primjer brige oko potrebitih. Isus je svojom nježnošću tješio čovječanstvo koje je trpjelo, ozdravljao je bolesne i duhom i tijelom. Iz toga je vidljiva Božja posebna naklonost koju je Isus utjelovio djelima i riječima. Također Isus je bio primjer svojim

¹¹ Usp. Jerko Valković, *Papa Franjo i novi oblici komunikacije u navještaju radosti evanđelja*, u: *Riječki teološki časopis*, 47 (2016.), br. 1, str. 17.-19.

¹² Usp. Edvard Punda, *Dijaloško usmjerenje Crkve u nauku i djelovanju postkoncilskih papa*, u: *Bogoslovska smotra*, 87 (2017.), br. 3, str. 13.-15.

¹³ Usp. Stanislav Šota, *Pastoralno-katehetska dimenzija biskupske službe u dokumentima pape Franje*, u: *Diacovensia*, 26 (2018.), br. 3, str. 19.

učenicima, koji su nakon njega činili isto što i on. To poslanje nastavila je Crkva, te ga čini i danas.¹⁴

1.7. Ekumenizam

Papa Franjo je nakon svojih prethodnika nastavio rad na ekumenizmu koji se temelji na dogmatskim konstitucijama i dekretima Drugog Vatikanskog sabora. Za njega ekumenizam predstavlja važan segment Crkve, on je djelo Duha Svetoga. Važnost ekumenizma za papu Franju vidljiva je što je on u prvoj enciklici svog pontifikata *Lumen Fidei* posvetio učenjima Crkve i katoličkim principima ekumenizma. Nastoji riješiti polemiku između tradicije i Sv. Pisma. Te tako navodi kako tradicija i Sv. Pismo predstavljaju jedinstven odnos jer proizlaze iz istog izvora. Ističe važnost Duhovnog ekumenizma, jer je on važan element koji vodi ka putu jedinstva. Kao i njegovi prethodnici važnost ekumenizma i jedinstva vidi u zajedničkom svjedočenju vjere, koje upućuje na zajednički navještaj evanđelja i slavljenja Boga. Naglašava kako je ekumenizam plod Duha Svetoga, te da najprije treba pripremiti srca za taj milosrdni Božji dar pomirenja i jedinstva.¹⁵

1.8. Nova evangelizacija

U svojoj knjizi „Vjerujem, vjerujemo“ tumači molitvu Vjerovanja, koja sažeto opisuje osnove kršćanske vjere. Boga je opisao kao dobrog Oca svih ljudi, koji svakom čovjeku želi pružiti smisao života. Kroz cijelu knjigu protežu se poticajne misli. Poziva čitatelje da se uzdaju u Božje milosrđe, ističući to na slikovit način, opisujući Boga kao onog koji „boluje od milosrđa“¹⁶.

Papa Franjo je svjestan kako u Crkvi postoje elementi tradicije koji su krajnje nepotrebni, te odudaraju od Kristovog naučavanja, samim time i evanđelja. Također

¹⁴ <https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2021-02/papa-franjo-poslanje-je-crkve-brinuti-o-bolesnima-svake-vrste.html> (pristupljeno 25.09.2021.)

¹⁵ Usp. Ivan Macut, *Ekumenizam pape Franje*, u: *Služba Božja*, 54 (2014.) br. 1, str. 2.-5.

¹⁶ <https://verbum.hr/vjerujem-vjerujemo> (pristupljeno 27.09.2021.)

svjestan je činjenice kako je u Crkvi puno svjetskoga, što ne prikazuje Crkvu u pravom svjetlu. Neprestano ističe kako je Crkva u službi spasenja svakog čovjeka, te u službi širenja Kraljevstva Božjeg. Inzistira na vraćanju k Isusu iz Nazareta i evanđelju. Ističe kako se prva Crkva nije prilagođavala svijetu, nego je bila iznad svijeta, što daje za primjer današnjoj Crkvi. Tadašnji kršćani isticali su se svojim istinskim svjedočenjem. Crkva kakvu papa Franjo želi je Katolička Crkva koje je vjerna Bogu i čovjeku, milostiva prema drugima, osjetljiva na druge, te koja radosno pokazuje svoj identitet svijetu.¹⁷

¹⁷ Usp. Josip Baloban, *Mentalni sklop pastoralnih djelatnika i pontifikat pape Franje*, u: *Bogoslovska smotra*, 87 (2017.), br. 1, str. 4.

2. SLIKA CRKVE U APOSTOSLSKOJ POBUDNICI EVANGELII GAUDIUM

2.1. Nastanak pobudnice Evangelii gaudium

Papa Franjo napisao je pobudnicu Evangelii gaudium potaknut željom da pozove sve vjernike na evangelizaciju zanosnom misijskom radošću. Cilj pisanja ove pobudnice je misijska preobrazba Crkve. Radost je riječ koja dominira u cijeloj pobudnici, kao nova, duhovna, stvaralačka, intimna, duboka, eshatološka, beskrajna. Upotrebom riječi radost papa Franjo opisuje kakvu Crkvu želi. Ističe kako želi Crkvu otvorenu svijetu u kojem će radosno evangelizirati. Pobudnica sadrži i papine brojne misli objavljene u časopisu „Civilita Catolica“.¹⁸

Evangelii gaudium se ponajprije bavi Crkvom kojoj je potrebna obnova, te koja ostaje vjerna evanđelju. Prema tome papa podsjeća na vlastitosti Crkve. Teme pobudnice su ujedno i teme koje je papa naznačio u prvom tjednu svog pontifikata. U pobudnici ostaje dosljedan Drugom Vatikanskom saboru, te u njoj proširuje koncilsku baštinu.¹⁹

Pobudnica se sastoji od pet poglavlja, plus uvodno poglavlje. Prvo poglavlje predstavlja potrebne preobrazbe koje se tiču svih članova Crkve. U drugom su poglavlju navedeni i opisani izazovi današnjice i izazovi Crkve, te iskušenja pastoralnih djelatnika. Treće poglavlje opisuje navještaj, opis i potrebe homilije. Četvrto poglavlje ističe socijalnu dimenziju evangelizacije, a peto naglašava duhovnu ispunjenost evangelizatora.

Plod je 13. redovne opće Biskupske sinode, održane u Vatikanu od 7. do 28. listopada 2012. s temom „Nova evangelizacija za prenošenje kršćanske vjere“. Pobudnica je već u prvim danima objave stekla brojna zanimanja javnosti. Posvećena je biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama, te svim vjernicima laicima.²⁰

¹⁸ <https://www.zadarskanadbiskupija.hr/?p=11718> (28.09.2021.)

¹⁹ Usp. A. Tamarut, *Crkva u nauku pape Franje*, str. 17.

²⁰ <https://verbum.hr/evangelii-gaudium-radost-evanđelja-d-163-5729> (pristupljeno 28.09.2021.)

2.2. Misijska preobrazba Crkve

U prvom poglavlju pobudnice *Evangelii gaudium* papa Franjo predočava sliku koja ide u susret s ljudima i navješćuje radosnu vijest spasenja. U tom smislu zadaća Crkve nije čekati vjernike da joj priđu, već upravo suprotno, Crkva treba biti ona koja izlazi. Papa ne želi Crkvu u kojoj će njezini djelatnici biti zatvoreni u svojim uredima i čekati da im narod priđe. Naprotiv on potiče izlazak na periferije i propovijedanje evanđelja. Crkva ne smije biti ona koja stalno kritizira. Time naglašava kako Crkva treba slijediti Krista prihvaćati grešnike. Zatim papa želi Crkvu koja će biti bogata milosrđem. Ono najbitnije papa Franjo želi da evangelizatori radosno propovijedaju, te da budu spremni čak i svoj život položiti za Krista.²¹

Danas evangelizatori imaju olakotnu okolnost, koja se odnosi na to da evanđelje mogu propovijedati putem medija. Međutim ti isti mediji imaju svoje mane ili zamke, na koje papa Franjo upozorava, a to je mogućnost iskrivljenja radosne vijesti ili navođenje samo sporednih aspekata. „Sve objavljene istine proizlaze iz istoga božanskog izvora i u njih se vjeruje istom vjerom, ali neke su od njih važnije jer izravnije izražavaju samu srž evanđelja”. Upravo prethodno napisana rečenica ističe srž „hijerarhije istina” koje su određene na 2. Vatikanskom saboru. Važno je istaknuti da treba postojati doza mjere u naviještanju evanđelja. Ta mjera se odnosi na to da navještaj ne smije biti pristran nekom od aspekata evanđelja npr. govor o umjerenosti ne bi trebao zadobiti više pažnje ili pozornosti od kreposti, ljubavi ili pravednosti. Također papa upućuje na problem posvećenosti govora o zakonu više nego o milosti te govoru o Crkvi više nego o Isusu Kristu. Na koncu svaka će se istina bolje razumjeti ako se dovede u vezu sa biti kršćanske poruke.²²

Papa Franjo ističe potrebu Crkve za rastom u razlaganju evanđelja. U tom rastu na raspolaganju su razne struje kao što su filozofske, teološke, pastoralne misli, naravno jedino ako se prepuste Duhu da ih poveže u skladnu cjelinu. Svaka od navedenih struja pomaže bolje predočiti Božje riječi. Međutim treba znati da je neka crkvena učenja teško shvatiti i da ih neće svi na prvi mah cijiniti i prihvatiti. Kako kaže papa Franjo

²¹ Usp. Ivan Macut, *Proročka dimenzija pape Franje – ad intra*, u: *Bogoslovska smotra*, 89 (2019.), br. 3, str. 18.-19.

²² Usp. Papa Franjo, *Evangelii gaudium, Radost evanđelja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015., br. 36-38.

„vjera uvijek sadrži jedan aspekt križa, neku tajanstvenost koja ne umanjuje čvrstoću prijanjanja uz nju.” Neki od kršćanskih običaji nisu u skladu sa evanđeljem, ali su u kršćanstvu već duboko ukorijenjeni, jer se oni danas ne tumače na isti način te se samim time poruka ne prihvaća na isti način. Takve običaje bi trebalo bez straha preispitati. Sv. Toma Akvinski u svom djelu „Summa Theologiae“ govori o tome kako su Krist i apostoli samo mali dio zapovijedi te kako zapovijedi ne bi smjele biti jedan vid ropstva za vjernika kada Bog želi da naša vjera bude slobodna. To je bila neka vrsta opomene za Crkvu od strane sv. Tome, međutim ta opomena, iako upućena prije mnogo stoljeća, je i danas itekako aktualna. Uviđamo da evangelizirati treba u granicama jezika i okolnosti.²³

U ovom poglavlju papa Franjo potiče Crkvu da izlazi na periferije, međutim važno je istaknuti kako papa upozorava da sam taj izlazak ne smije biti nalik besciljnom trčanju za svijetom. Vrata crkvi bi uvijek trebala biti otvorena kako ne bi netko tko je potaknut Duhom naišao na zatvorena vrata. S druge strane i druga vrata trebaju biti uvijek otvorena, a ta vrata su vrata sakramenata. Crkva je Očev dom u koji su dobrodošli svi. Papa Benedikt XIV. je isticao kako su „siromašni povlašteni primatelji evanđelja.” Treba naglasiti kako je vjera vrlo povezana sa siromasima. Papa Franjo je mnogo puta isticao riječi koje je u Buenos Aires-u uputio svećenicima i vjernicima laicima, pa ih tako ističe i u ovoj pobudnici . Ljudi koji žive bez Božje neograničene ljubavi, svjetla i utjehe trebaju buditi savjest i tjerati na djelovanje.²⁴

2.3. U krizi zajedničkog zauzimanja

Dužnost pape nije da predoči cjelokupnu i iscrpnu analizu suvremene stvarnosti, već su i ostali vjernici dužni proučavati znakove vremena. Tu zadaću ne treba olako shvaćati jer je današnjica protkana takvom stvarnošću da ako se ne zauzmemo za nju i nađemo učinkovita rješenja može potaknuti proces dehumanizacije, iz kojeg se poslije teško vrati.²⁵

²³ Usp. *Isto*, br. 40, 42, 43, 45.

²⁴ Usp. *Isto*, br. 46, 47, 49.

²⁵ Usp. *Isto*, br. 51.

2.3.1. *Izazovi s kojima se suočava Crkva*

U današnjem vremenu čovječanstvo doživljava povijesnu prekretnicu koja se odražava u velikim napredcima na raznim područjima. Važno je istaknuti napretke na poljima medicine, odgoja, tehnologije i komunikacija. Međutim iako je napredak uzeo maha još uvijek se protežu problemi siromaštva, nasilja, nejednakosti i dr. Ekonomija isključivanja je jedna od većih problematika današnjice. Razlog problematike je taj što ekonomija isključivanja na sebi svojstven način ubija. Činjenice su takve da danas sve podliježe zakonima konkurencije i zakonima jačega, gdje moćniji vlada nad slabijim. Samim time suočava se s velikim posljedicama te situacije. Mnoštvo je ljudi isključeno i stavljeno na rub. Na ljude se gleda kao na potrošnu robu koja se nakon korištenja baca. Nažalost, iz ovog proizlazi kultura „odbacivanja” koja je svakodnevno uzima sve više maha. Treba istaknuti i drugi vid kulture koji prožima naše društvo, a to je kultura blagostanja koja društvo čini neosjetljivima, te budi osjećaj uzbuđenja samo ako tržište ponudi nešto što još uvijek nije kupljeno, dok se pred sudbinom siromašnih i potlačenih ostaje ravnodušnim. Prihvatanje da novac vlada nad čovjekom je jedan od uzroka idolopoklonstva novcu. Dok se prolazi kroz financijsku krizu i dok je zaokupljenost njom primarna, upada se u još goru krizu, a to je antropološka kriza gdje je zapostavljeno prvenstvo ljudskog bića. U utrci za što većim profitom omalovažava se sve ono što je krhko, kao što je na primjer okoliš, sve ono što ostaje nezaštićeno pred interesom ovog otvorenog tržišta. Novac treba služiti, a ne dopuštati mu status vladara. Prema tome potrebna je „financijska reforma koja ne bi zanemarivala etiku i koja bi zahtijevala snažnu promjenu stava političkih vođa”.²⁶

Današnje se društvo nalazi u takvoj situaciji da u što većim mjerama, i na što više načina traži sigurnost. Na koštac tome se neće stati sve dok se ne uklone isključivanje i socijalna nejednakost u društvu, koji izazivaju nasilje, ono fizičko te ono psihičko koje je još gore. Današnje gospodarstvo posjeduje takve mehanizme da potiče na masovnu potrošnju, te tako neobuzdani konzumerizam zajedno s nejednakošću stvara atmosferu štetnu za današnje društvo. Na taj način prije ili kasnije dolazi do sukoba, u kojem se poseže za oružjem koje nikada nije dovelo do rješenja. Raširenost relativizma i ravnodušnosti povezani sa razočarenjem i krizom ideologija te zajedno

²⁶ *Isto*, br. 58.

stvaraju jedan od većih problema današnjeg društva pa tako i Crkve. Danas čovjek veću pozornost pridaje onome što je izvanjsko, brzo i površno, nego onome što nas je Krist učio. Katolička Crkva se susreće sa problemima širenja raznih vjerskih pokreta, koji najčešće teže fundamentalizmu ili nude duhovnost bez Boga. Kao posljedicu toga dolazi do suočavanja s jedne se strane s ljudskim reakcijama na materijalističko, konzumerističko i individualističko društvo, a s druge dolazi do suočavanja sa zloupotrebom slabosti ljudi koji žive na rubovima društva te na osiromašenim područjima, s onima koji traže rješenja za vlastitu patnju.²⁷

2.3.2. *Sekularizacija i sekularizam*

Sekularizacija kao proces kojim se želi odvojiti Crkva od države uvukla se u društvo i nastoji ograničiti vjeru i Crkvu na privatno i intimno područje. Također danas se plasiraju razne informacije koje se nameću kao nešto od velike važnosti, što dovodi u pitanje moral, u vidu odbacivanja morala kao da je nešto površno. Kako bi to bilo nadvladano, potrebno je odgajati na način da se uči razmišljati na kritičan način, poticati rast i sazrijevanje u moralnim vrednotama. Unatoč sekularizaciji Crkva je u mnogim zemljama pa čak i u onim gdje su kršćani manjina hvale dostojna institucija koja se najviše zauzima na polju solidarnosti i brige oko siromašnih. Često se ističe kao posrednica u rješavanju globalnih problema kao što su mir, okoliš, obrana života itd. Također treba istaknuti i doprinos katoličkih škola i sveučilišta u čitavom svijetu. Važno je usmjeriti pogled i na obitelj koja danas prolazi kroz duboku krizu, ali ne samo ona nego i sve ostale zajednice. Postmodernistički i globalizirani individualizam usmjerava ka izopačenom načinu života u kojem su razvoj i stabilnost veza među ljudima na vrlo zanemarenoj poziciji te se samim time izobličuju i obiteljske veze. Papa Franjo potiče pastoralni rad na dublji odnos s nebeskim Ocem koji će čovjeka dovesti do ozdravljenja te boljih i jačih međuljudskih odnosa.²⁸

U pojedinim zemljama na kršćanstvo se gleda kao na temelj društva. Zapadne zemlje imaju posebno istaknute te vrednote. U današnjem vremenu u kojem prevladava sekularizam, kultura protkana vjerom je od velike važnosti. Zato to pred sekularizmom

²⁷ Usp. *Isto*, br. 52-63.

²⁸ Usp. *Isto*, br. 64-67.

ima veće mogućnosti od pukog skupa vjernika. Upravo takva kultura doprinosi mnogim vrednotama kao što su npr. pravednije i solidarnije društvo. Što se tiče same inkulturacije evanđelja, na tom polju istaknuto je više zadataka, a to su da u zemljama gdje je evanđelje već dio kulture treba pratiti i jačati, dok u zemljama gdje je prisutna neka druga vrsta tradicije ili u zemljama gdje je sekularizacija pustila korijenje treba poticati nove procese evangelizacije kulture, što zahtjeva dugoročna planiranja. Pučka pobožnost je ono što dovodi k ozdravljenju i oslobađanju od takvih i sličnih nedostataka. Vrlo je važno istaknuti činjenicu da je u posljednjih nekoliko desetljeća došlo do znatnog pada prenošenja katoličke vjere s jednog naraštaja na drugi. Mnogi su doživjeli neku vrstu razočarenja, pa tako ne njeguju kršćansku tradiciju, ne krste svoju djecu, ne uče ih moliti i sl. Također mnogo je onih koji su prihvatili neke druge vjerske zajednice. Neki od uzroka tome su: nedostatak dijaloga u obitelji, prevelik utjecaj komunikacijskih sredstava, relativistički subjektivizam, konzumerizam, nedovoljna skrb pastoralnih službenika za najsiromašnije, nedostatak srdačnosti u Crkvenim institucijama i sl.²⁹

2.3.3. *Izazovi gradskih kultura*

Vjerski način života u gradu se razlikuje od vjerskog načina u selu. Tome pridonose različiti načini života, dnevni rituali povezani uz mjesta, ljude i tradiciju. Mnogo je onih koji žive u gradovima na vrlo težak način, u smislu da se svaki dan bore sa preživljavanjem, te ih taj način života navodi na razmišljanje o samome životu, što ih može dovesti i do dubokih vjerskih osjećaja. Iz dana u dan nadziru se nove kulture gdje se kršćani polako gube, poprimajući od njih jezike, simbole pa čak i poruke koje naginju novom načinu života, a koje se protive evanđelju. Novi načini života u kojima su komunikacijska sredstva dominantna, ima utjecaja i na ruralna područja gdje se način samog življenja znatno promijenio. Zato je potrebna inovacija u evangeliziranju, kako bi što bolje doprijela do ljudi, a te inovacije su prikazivanje novih načina odnosa s Bogom, drugima i okolinom, te pobuđivanje temeljnih vrednota. Trgovina drogom, trgovina ljudima, zlostavljanje i iskorištavanje maloljetnika, korupcija, kriminal,

²⁹ Usp. *Isto*. br. 68-70.

napuštanje starijih i bolesnih sve su to problemi koji u čovjeku bude nesigurnost i nelagodu. Evangelizacija je ta koja će rasvijetliti ta mračna područja i koja će čovjeku vratiti dostojanstven način življenja u takvim sredinama.³⁰

2.3.4. *Iskušanja pastoralnih djelatnika*

Prije dubokog i vrlo detaljnog ukazivanja na iskušanja s kojima se suočavaju pastoralni djelatnici papa Franjo ističe ogromne dobrobiti koje Crkva omogućuje današnjem svijetu. Te dobrobiti se odnose na pomaganje mnogima koji se liječe ili umiru u siromašnim bolnicama, poticanje na promjenu lošeg načina života kao što su razne ovisnosti, te također podrška u tim teškim trenucima, ulaganje u odgoju djece i mladih, zatim briga oko starijih i napuštenih, isticanje i prenošenje vrijednosti u neprijateljskim okruženjima i sl.³¹

U današnjem vremenu često se može uočiti kako se pastoralni djelatnici dosta posvećuju svojem slobodnom vremenu, iz čega proizlazi da svoje poslanje odnosno svoj posao smatraju kao nešto što im je nametnuto, kao da se to ne tiče njihova identiteta. Također treba istaknuti da mediji često puta izopačuju Crkvenu poruku, što rezultira nepovjerenjem i razočarenjem. U svemu tome mnogi pastoralni djelatnici osjećaju kompleks manje vrijednosti, što ih nagoni da prikrivaju ili relativiziraju svoja uvjerenja. U želji da imaju ono što imaju i drugi i da budu kao većina gube entuzijazam u svom poslanju. Samim time se ulaže premalo vremena u evangelizaciju jer im predstavlja jednu vrstu napora prisile. Na taj se način se pastoralni djelatnici uvlače u praktični relativizam. Praktični relativizam se bazira na tome da se djeluje kao da Bog ne postoji, odlučivanje se ne odnosi na siromašne, planovi se donose i realiziraju bez upućenosti drugih, djelovanje se svodi samo na one koji su primili navještaj dok su ostali isključeni. Također vezanost uz materijalnu sigurnost, želja da se stekne moć i ljudska slava predstavljaju problem jer se time gubi njihovo poslanje. Mnogi vjernici laici zbog bojazni da će biti pozvani izvršiti neku apostolsku zadaću i da će im se oduzeti njihovo slobodno vrijeme ne žele biti dio misijskog poleta. Na evangelizaciju imaju jedan vrlo negativan pogled u smislu odbojnosti, te tako upadaju u stanje

³⁰ Usp. *Isto*, br. 71-74.

³¹ Usp. *Isto*, br. 76.

umrtvljenosti i lijenosti. Zlo u svijetu ne bi trebalo biti kočnica u gorljivom izvršavanju poslanja. Na to treba gledati kao na izazov koji nam omogućuje rast i sazrijevanje. U svim vremenima pa tako i u ovom našem treba obratiti pažnju na Božju providnost, koja se ostvaruje u razdobljima koja se nižu jedno za drugim, kroz prizmu ljudskih djelovanja, u kojem čak i nedaće vode dobru Crkve. Osjećaj poraza je dominantan kada je riječ o ljudskom nezadovoljstvu i razočarenju. Problem je u tome što se čovjek već na samom početku vidi kao gubitnik, a to je ono što ga vodi u propast. Povjerenje u dobar ishod je vjetar u leđa, te se na njega treba oslanjati kako bi i uspjeh bio zagaraniran. I sam sv. Pavao piše o tome „Dosta ti je moja milost jer snaga se u slabosti usavršuje” 2 Kor 12,9.³²

Duhovna dezertifikacija, odnosno drugim riječima duhovno opustošenje i tjeranje ljudi da svoju vjeru zadrže za svoju intimu, su dva oblika pustinje iz koje najčešće izvire vrijednost onoga što je bitno za život. Takve okolnosti potiču da se bude živi izvor vode na koji će drugi dolaziti piti. U naravi kršćanskog ideala nikada ne bi trebalo biti sumnje, trajnog nepovjerenja, straha da će se izgubiti privatnost ili obrambenih stavova koje nameće današnje društvo. Evanđelje nas potiče na rizik u odnosima s drugima, gdje ćemo biti u interakciji s njihovim bolima, ali i radostima.³³

2.3.5. *Duhovna svjetovnost*

Ateizam nije više toliki izazov kršćanima koliko prikladan način odgovaranja na ljudsku potrebu za Bogom koja je u svakom čovjeku. Cilj je takvim ljudima, koji tragaju za Bogom, ne zatomiti tu potrebu krivim rješenjima koja čovjeka dovode do otuđenja, koja udaljavaju od drugih. Kada bi ih se navelo na kriva rješenja tada bi se zasigurno osjećali izigranima jer ta rješenja ne bi vodila ka punini ljudskog života niti k slavi Božjoj. Rješenje je u osobnom odnosu s Bogom, koji nije nimalo lagan, drugim riječima koji je zahtjevan te koje nas u isto vrijeme obvezuje na služenje drugima. U odnosu prema drugima se krije pravo ozdravljenje, a taj odnos bi trebao biti da u svakom čovjeku vidimo dobro odnosno, da vidimo Boga. Jedan od većih problema s kojim se Crkva danas bori je duhovna svjetovnost. U očima promatrača koji se malo

³² Usp. *Isto*, br. 76, 78, 80, 81, 82, 84, 85.

³³ Usp. *Isto*, br. 86.

dublje zagledaju u djela i riječi takvih osoba, izazivaju ogromnu sablazan. Ono što izaziva upravo tu sablazan je njihova prividna pobožnost, gdje im na prvom mjestu nije Bog, nego su im na prvom mjestu oni sami i njihova dobrobit. Upravo je to ono što se kroz Novi Zavjet proteže i ponavlja od strane farizeja, na što ih je Isus neprestano upozoravao. Teško je spoznati na prvi mah da se radi o duhovnoj svjetovnosti jer je to pažljivi realiziran privid, gdje najčešće nema javnog grijeha, te površinski djeluje kao nešto što je sasvim korektno. Kada bi se duboko ukorijenila u Crkvu, unijela bi neusporedivo veće probleme od neke druge svjetovnosti vezane za moralnu narav. Duhovna svjetovnost se iskazuje u nazorima koji se bas i ne podudaraju, ali im je osvajanje prostora Crkve zajedničko. Jedan od načina iskazivanja je briga oko bogoslužja, učenja i ugleda Crkve, dok zanemaruju ukorjenjivanje evanđelja u svakodnevicu i potrebe koje se javljaju u određenim trenucima. Zatim to iskazivanje je vidljivo na poljima društvenih ili političkih dostignuća, isticanjem sebe i svojih rezultata, tečajevima samopomoći ili samoostvarenja, koja za njih predstavljaju iznimnu važnost. Formiraju se elitne skupine, gdje je evanđeoski žar potpuno iščeznuo, a samodopadnost je na prvom mjestu. Takve osobe sebe stavljaju u visokorangiranu poziciju, te sa te pozicije na sve ostale gledaju s visoka, ne mare za druge te su opsjednuti vanjštinom. Da bi se taj problem iskorijenio potrebno je uvijek poticati Crkvu da izlazi iz same sebe, da se zauzme za siromašne i da uvijek i u svemu bude važan Krist.³⁴

2.3.6. „Sukobi“ među kršćanima i ostali crkveni izazovi

Nažalost i među kršćanima postoji velika netrpeljivost, zavist, ljubomora, u nekim se zemljama javljaju sukobi i stare podjele za koje smo se nadali da su većinom nestale. Papa Franjo upravo je svjestan toga poziva sve kršćane na bratsko zajedništvo, koje će biti za primjer drugima, te ujedno privlačiti i zračiti. Onima koji su još uvijek u duhu starih podjela teško je prihvatiti da ih potičemo na opraštanje i pomirenje, jer smatraju da zanemarujemo njihove rane ili da želimo da odustanu od svojih ideala kao i od svoje prošlosti. Življenje i svjedočanstvo bratskog zajedništva bi u njima moglo

³⁴ Usp. *Isto*, br. 93-95, 97.

pobuditi prosvjetljenje i privlačnost. Da bi bratsko zajedništvo bilo ostvareno papa nas poziva da molimo Gospodina da shvatimo zakon ljubavi.³⁵

Veliku većinu Božjeg naroda čine laici, koji su sve svjesniji svoga identiteta i poslanja. Međutim još uvijek nema dovoljno onih koji su svjesni potrebe za zajedništvo i ispunjavanju zadaća na području kateheze, karitasa, slavljenja vjere. Također oni laici koji vrše svoje službe u Crkvi, nemaju dovoljno hrabrosti da kršćanske vrednote prenesu i u ostale pore društva, kao što su ekonomija politika. Tu Crkva stoji pred važnim pastoralnim izazovom, gdje se mora naći načina za što kvalitetniju izobrazbu vjernika laika i evangelizaciju profesionalnog i intelektualnog života. Žene svojom osjetljivošću, intuitivnošću, te drugim sposobnostima koje posjeduju u veći mjeri nego muškarci, daju velik doprinos društvu čemu i Crkva pridaje veliku važnost. Potrebno je potaknuti i omogućiti snažniju prisutnost žene u Crkvi, a ne da ona ostane samo na pastoralnim zadaćama.

U Crkvi ne postoje funkcije da bi se netko izdizao iznad drugih, pa tako ni svećeništvo jer iako je sam svećenik su obličen s Kristom nije iznad ostalih. Jedino svećenik ima vlast podjele sakramenata i to je ono što ga čini važnim za cijelu Crkvu, međutim i to je u službi naroda. I pastoral mladih zahtjeva određeni odmak od tradicionalnog pristupa, jer mladi ne nalaze odgovore na brojna pitanja koja ih muče. Iako pristup mladima nije uvijek lagan, vidljivi su pomaci na 2 područja, a to su svijest da je cijela Crkva pozvana naviještati evanđelje i odgajati mlade i svijest da je potrebno mlade staviti na neka od vodećih mjesta. Potrebno je spomenuti i problem pomanjkanja svećeničkih i redovničkih zvanja, koji je danas zastupljen u mnogim mjestima. Izgubio se „zarazni” apostolski žar koji potiče i privlači ka tom pozivu. Iako je pomanjkanje zvanja jedan od problema s kojima se Crkva nosi, vidimo i pomak u tom području, koji se odnosi na to da je danas jasnija svijest o tome da se treba voditi računa o boljem izboru kandidata za svećeništvo. Svi ovi izazovi su tu da bi ih se prevladalo, te dok ih se prevladava da se uči i izvuče najbolje od njih.³⁶

³⁵ Usp. *Isto*, br. 98-100.

³⁶ Usp. *Isto*, br. 102-108.

2.4. Naviještanje evanđelja

Zadaća kršćana je naviještanje evanđelja, odnosno evangelizirati. U samom središtu evangelizacije treba biti navještaj da je Isus Gospodin, te da u svakom evangelizacijskom djelovanju Isus Krist treba biti primat. Čitav Božji narod naviješta evanđelje. Treba imati na umu da je Crkva prije svega narod na putu prema Bogu. Bog svakog čovjeka poziva na spasenje, taj poziv nije upućen zbog njegovih osobnih zasluga, nego iz čiste ljubavi i Božjeg milosrđa. Isusu Krist je ustanovio Crkvu kao sakrament spasenja koji Bog nudi. Tako se Crkva može opisati kao oruđe Božanskog milosrđa koje djeluje izvan svih granica. Bog želi da se svi ljudi spase, prema tome Crkva je narod Božji, a ne neki izolirani pojedinci. Danas je to prijeko potrebno jer su ljudi poput stada ovaca bez svoga pastira izgubljeni u traženju odgovora koji će ih ohrabriti. Crkva je ta u kojoj bi se svi trebali osjećati prihvaćeno i voljeno, koja bi bezuvjetno trebala širiti svoje milosrđe te koja bi isticala da nam je sve oprošteno i da trebamo nastaviti živjeti u duhu evanđelja.³⁷

2.4.1. *Inkulturacija i pučka pobožnost*

Kultura obuhvaća cjelokupan život jednog naroda. Ona je primarno sredstvo pomoću kojeg se lakše izražavaju pojedini dijelovi kršćanskog života. Kulturna različitost ne utječe negativno na jedinstvo Crkve, međutim tada ona mora biti na ispravan način shvaćena. Duh Sveti je onaj koji gradi zajedništvo te sklad među kršćanima. Jedinstvo koje je u suštini raznoliko i samim time privlačno. Prema tome treba imati na umu kada se evangelizira u novim kulturama ne treba nametati određeni oblik kulture koliko god on bio poseban. Također treba naglasiti da se vjera ne zatvara u granice određene kulture, prema tome ne treba težiti da svi narodi izražavaju vjeru na isti način. Nepremostiva je činjenica da nijedna kultura zasebno ne može iscrpiti Kristovo otajstvo otkupljenja. U svim krštenicima, od prvog do posljednjeg, djeluje posvetna snaga Duha Svetoga koja potiče na evangelizaciju. Božji je narod svet zahvaljujući tom pomazanju koje ga čini ne zabludivim. Nova evangelizacija poziva na

³⁷ Usp. *Isto*, br. 110-114.

osobno uključivanje svih krštenika. To se uvjerenje pretvara u izravan poziv svakom kršćanskom vjerniku, da se ovdje i sada, aktivno uključi u evangelizaciju, jer svaki onaj koji je stvarno iskusio ljubav Boga koji ga spašava ne treba dugotrajnu poduku, obuku i pripremu da pođe naviještati tu ljubav. Razni narodi u kojima je inkulturirano evanđelje postali su aktivno kolektivni nositelji evangelizacije. Kultura je nešto dinamično, nešto što narod uvijek iznova stvara i svaki naraštaj prenosi sljedećemu. Kada se u nekom narodu evanđelje inkulturira, u svojem procesu prenošenja kulture, ono također prenosi vjeru na uvijek nov način. Svaki vjernik tu svoju već primljenu vjeru obogaćuje svojim iskustvima, te je samim time obogaćuje i na taj način nastaje pučka pobožnost. U određenom vremenskom periodu, pučka pobožnost je smatrana kao nešto što neće doprinijeti napredak Crkvi, to se mišljenje promijenilo nakon Koncila. Sada se na pučku pobožnost gleda kao djelotvorna evangelizacijska snaga, u kojoj djeluje Duh Sveti.³⁸

Potrebno je obratiti pozornost na svakodnevnicu i zapitati se prenosi li se evanđelje svaki dan osobama koje susreće. Samo tako će misionarska obnova napredovati. Shematski prikaz takvog propovijedanja bio bi sljedeći; najprije pažljivo saslušati ono o čemu osoba priča, što znači da se u trenutku iznošenja njene priče pridaje više pozornosti njenim riječima, a ne da se razmišlja što joj reći dok ona iznosi svoja nadanja, boli, pitanja, i sl. Nakon toga slijedi odgovarajuća Božja porukom koja se prepričava ili čita iz Svetog Pisma, a ta poruka uvijek treba biti bazirana na Božjoj ljubavi. Također poruka se može iznijeti i u obliku vlastitog svjedočanstva, opisom ili pak gestom. Duh Sveti u tim trenucima nadahnjuje, te se tako sama poruka protkana evanđeljem izražava na različite načine. Potrebno je obratiti pozornost na kulturu u trenutku evangeliziranja, što znači da treba propovijedati u kontekstu pojedine kulture, kako bi se stvorila sinteza s tom kulturom.³⁹

³⁸ Usp. *Isto*, br. 116, 117, 119, 122, 123, 126.

³⁹ Usp. *Isto*, br. 128., 129.

2.4.2. *Karizme*

Karizme su darovi koji služe obnovi i izgradnji Crkve. Pokazatelj vjerodostojnosti neke karizme je njena crkvenost, to jest sklad sa Crkvenim izlaganjima, što je više protkana evanđeljem to je ujedno i više crkvenija. Njena potvrda leži u tome da ona stavlja u drugi plan ostale darove. Nekada se plodnost određene karizme pokazuje na potpuno misteriozan način, to se najčešće izražava u zajednicama koje trpe, koje prolaze kroz razne poteškoće. Dosta je puta spomenut navještaj različitim kulturama, međutim potrebno je spomenuti da tu spadaju i ljudi iz akademskog, znanstvenog svijeta. Ukratko tu se krije simbioza razuma, znanosti i vjere, što stvara veću tolerantnost kod svih osoba.⁴⁰

2.4.3. *Homilija*

Homilija je tumačenje događaja na vjerski način, odnosno tumačenje Božje riječi. Homilija je jedna od svećeničkih dužnosti, te bi trebala trajati oko osam minuta, u skladu s prosječnom koncentracijom slušatelja. Homilija igra važnu ulogu u svećeničkoj službi, jer ljudi najčešće po homiliji „ocjenjuju” svećenika. Homilija je iznimno važna zbog svoje usklađenosti sa euharistijom. Možemo reći da je ona vrhunac dijaloga između Boga i čovjeka, koji vodi sakramentalnom zajedništvu. Događa se ponovno rasvjetljenje dijaloga kojeg je Bog već uspostavio sa svojim narodom. Da bi homilija urodila plodom, svećenik mora biti blizak sa svojom zajednicom kako bi spoznao njene potrebe, probleme i nadanja, te tako kroz homiliju odgovorio na njihove težnje. Potrebno je obratiti pozornost da se u homiliji ne uzme maha i da se ona ne pretvori u neku vrstu predavanja. Također ako se ne drži vremenskog okvira, tada homilija gubi svoju povezanost i ritam s liturgijom. Kada se dogodi da je homilija pomalo dosadna, važno je da je ona cijelo vrijeme u majčinskom i crkvenom duhu što na nas na kraju dovodi do plodova, kao što majčini savjeti nakon nekog vremena urode

⁴⁰ Usp. *Isto*, br. 130, 132.

plodom kod njene djece. Svećenik treba usaditi u srca svojih vjernika da Bog želi i voli razgovarati sa svojim narodom.⁴¹

Homilija ili drugim riječima propovijed zahtjeva angažman oko pripreme, treba dobro prostudirati Riječ Božju, posvetiti vremena molitvi, razmišljati o pročitanom ulomku te je potrebno biti pastoralno kreativan. Svećenik koji zanemaruje tu pripremu, zanemaruje i same darove koje je primio. Nakon zaziva Duha Svetoga u molitvi, svu našu pozornost preusmjeravamo ulomku, koji je baza propovijedi. Sve ono što opterećuje, umara i odvlači pažnju treba staviti po strani kako bi tumačenje bilo preciznije. Treba obratiti pozornost da je Sveto Pismo pisano prije oko 2 do 3 000 godine, te je samim time jezik različit od današnjeg. Iako su riječi dobro prevedene, ne znači da se razumije što je točno sveti pisac htio naglasiti. Da bi se to izbjeglo treba se bazirati na riječima koje se ponavljaju ili naglašavaju, ući u dinamiku teksta, pomno pratiti uloge likova itd. Ono što je najvažnije od svega je da se izvuče glavna poruka i da se ta poruka pomno sroči i u trenutku propovijedanja ureže u srca vjernika. Ne smije se napraviti odmak od glavne karakteristike teksta, tako npr. ako je tekst napisan da utješi, onda neka se toga drži i svećenik u svojoj propovijedi. Da bi se na ispravan način shvatila poruka, potrebno ju je provući kroz učenje Biblije, koje prenosi Crkva. Ako se ne iznese srž i ne dočara snaga teksta, propovijed gubi svoj smisao, te postaje dosadna i suhoparna. Ne očekuje se nepogrešivost, nego rast i napredovanje u evanđelju. Potrebno je naglasiti da propovjednik treba imati sigurnost u ljubav Božju i spasenje Kristovo. Kada se nauči kako međusobno poštivati te kako uzvraćati uzajamnu ljubav, postignut će se jedan korak bliže evangelizaciji, a kako bi se to ostvarilo potrebno je od malih nogu živjeti riječ Božju, te rano naučiti poruku da svako biće zaslužuje jednaku količinu ljubavi, onoliko koliko sam Bog pruža.⁴²

Da bi propovijedanje „urodio plodom“, odnosno ostavilo pozitivan trag i poticaj, propovjednik treba znati što njegov narod želi čuti. Potrebno je uskladiti Božji riječ s konkretnim situacijama u životu vjernika. U samom tom pronalaženju onoga što srca naroda žele čuti potrebno je samo imati na umu svakodnevnne životne situacije kao npr. susret s dragom osobom, briga za bolesne, suosjećanje s drugima itd. Treba obratiti

⁴¹ Usp. *Isto*, br. 135, 137-140, 143.

⁴² Usp. *Isto*, br. 145, 147, 148, 150, 152, 153.

pozornost na pitanja koja nitko i ne postavlja, jer davati odgovore na takva pitanja je krajnje suvišno i neproduktivno.⁴³

Svrha komunikacije u kršćanskom kontekstu je kaže papa Franjo dati svjedočanstvo te biti uvijek otvoren drugima koji na svom putu traganja za istinom, traže odgovore. „Bombardiranje“ sugovornika religioznim temama je potpuni promašaj u komunikaciji. Poruka evanđelja mora biti razumljiva svima, ujedno i poticajna kako bi sugovornika potakla na djelovanje. Kao novost u evangelizaciji papa nalaže da se hrabro ide u krugove noviteta, te da se tu doprije duboko do ljudskog srca. Potiče da se u komunikaciji upotrebljavaju konkretne i jednostavne slike i simbolika, jer time se ostavlja dojam jasnoće.⁴⁴

„Gospodinovo misionarsko poslanje obuhvaća poziv na rast u vjeri, kada označuje: „učeci ih čuvati sve što sam vam zapovjedio“ (Mt 28,20).“ Sasvim jasno iz toga možemo zaključiti da i prvi navještaj upućuje na trajnu izgradnju i sazrijevanje. Usporedno s tim i evangelizacija zahtijeva rast, što znači da svaka osoba i svaki Božji plan s tom osobom treba biti ozbiljno shvaćen. U Novom Zavjetu je istaknuto ono najbitnije što se tiče morala, a to su dvije zapovijedi ljubavi. Sam početak rasta dolazi od Boga, kao dar, a taj dar je krštenje. Bez tog milostivog Božjeg dara nema mogućnosti za stalnim posvećenjem koje je tako milo Bogu. Prvi navještaj je nešto što ne blijedi, što je još od samog početka u svom punom sjaju. Imajući to na umu, ne smije ga se zaboraviti ili zamijeniti nekim drugim sadržajem. Dapače taj navještaj je uvijek potrebno iznova i u raznim oblicima iznositi pred vjernike. Od prvog navještaja pa do danas, prošlo je mnogo vremena i u tom periodu nadogradila se vjera, a samim time i produbila vjera. Međutim treba naglasiti da je prvi navještaj najpostojaniji, te ga nikakva izgradnja ne može zamijeniti. Evangelizatori trebaju imati određena stajališta koja pomažu bolje razumjeti navještaj, a to su: blizina, otvorenost za dijalog, strpljivost, srdačno prihvaćanje koje ne osuđuje.

Druga značajka kateheze je mistagoška inicijacija. Mistagogija je riječ grčkog podrijetla i označava – pripremanje za posvećenje u misterij. Prema *Evangeliu gaudium*, mistagogija sadrži redovito, sustavno, ponovno prepoznavanje vrijednosti kršćanske inicijacije, posebice „pronalska“ njezinog liturgijskog znakovlja. U ovom dijelu

⁴³ Usp. *Isto*, br. 154-155.

⁴⁴ Usp. Branko Murić, *Narod Božji kao nositelj navještaja Crkve. Evangeliu gaudium i misionarska preobrazba Crkve*, u: *Diacovensia*, 22 (2014.), br. 4, str. 16.-17.

pobudnice papa Franjo potiče da se u katehetskim aktivnostima uvijek treba nalaziti „put ljepote“. Vjerovanje u Isusa i usvajanje svega onoga što je naučavao treba isticati ne samo kao nešto ispravno nego i lijepo, nešto što životu konkretnog čovjeka daje jednu drugu bolju, ljepšu i radosniju dimenziju. Estetika je također ta koja utječe na „put ljepote“ prema tome i crkve trebaju biti lijepo uređenje. Papa Franjo estetsku ljepotu crkve vidi u stapanju arhaičnog i suvremenog.⁴⁵

2.4.4. *Duhovno praćenje*

Duhovno praćenje uvijek treba voditi prema Bogu koji nam daje potrebnu slobodu. Neki slobodu poimaju kao udaljavanje od Boga, međutim što se više udaljuju to su više nesretniji, zarobljeni u ovozemaljskim datostima, te tako bivaju sve siromašnjima. Danas su prijeko potrebna svjedočanstva vjernika o vlastitom putu praćenja, kako bi pomogli ostalim vjernicima na njihovu putu i rastu. Slušanje je također nešto na što treba obratiti pozornost. I to ne toliko na slušanje osjetilom sluha, nego slušanjem vlastitog srca. Pozornim slušanjem dolazi se i do spoznaje prikladnog odgovora, koji se najčešće traži dok osoba govori, ne slušajući pažljivo o njenim riječima. „Evandjelje nam predlaže da ispravljamo i pomažemo rasti osobi na temelju prepoznavanja objektivnog zla njezinih djela (usp. Mt 18, 15), ali da ne iznosimo svoje sudove o njezinoj odgovornosti i krivnji (usp. Mt 7,1; Lk 6,37).“ Evangelizacijsko poslanje uvodi i u čovjeku razvija duhovno praćenje. Božja riječ dana je kao hrana duši. Prema tome nije samo homilija predodređena za nju, treba i neprestano tragati za Božjom riječju bilo čitajući je ili slušati. U davnim vremenima Božja riječ bila je suprostavljena sakramentima, dok danas ona priprema za sakramente. Treba istaknuti da Božja riječ zauzima posebno mjesto u katehezi, tako što ju obogaćuje.⁴⁶

⁴⁵ Usp. *Isto*, br. 164-167.

⁴⁶ Usp. *Isto*, br. 170-175.

2.4.5. Socijalna dimenzija evangelizacije

Prvi navještaj baziran je na ljubavi, što iziskuje moralno osviještenje. Sama srž evanđelja sastoji se od zajedničkog života i zauzimanja za druge. Prema tome i kerygma posjeduje socijalnu dimenziju. „Ispovijedati Oca koji beskrajno ljubi svako ljudsko biće znači otkriti da samim tim on daje neizmjereno dostojanstvo. Ispovijedati da je Božji Sin preuzeo na sebe ljudsko tijelo znači da je svako ljudsko biće uzdignuto u samo Božje srce. Ispovijedati da je Isus prolio svoju krv za na otklanja svaku sumnju u bezgraničnu ljubav koja oplemenjuje svako ljudsko biće. Njegovo otkupljenje ima socijalno značenje jer Bog, u Kristu ne otkupljuje samo pojedinu osobu, već također društvene odnose među ljudima. Ispovijedati da Duh Sveti djeluje u svima znači prepoznati da on pokušava ući u svaku ljudsku situaciju i u sve društvene veze.“⁴⁷ Prihvatanje kerygme u čovjeku neophodno izaziva reakcije dobrobiti drugoga. Jedan od segmenata Crkvene naravi je misionarstvo. Utopljenost u tu narav rađa djelotvornu ljubav koja potiče na brigu i zauzetost prema bližnjima.

Sveto pismo kaže papa Franjo ne upućuje samo na odnos s Bogom, nego i s drugima. Međutim taj odnos s drugima treba biti utemeljen na ljubavi, a ne samo na pukoj potrebi koju u određenom momentu treba pružiti, kako bi savjest bila mirna. Luka 4,43 kaže: „ono što evanđelje nudi je Božje kraljevstvo.“ Onoliko koliko dopusti da kraljevstvo Božje dopre do čovjeka, toliko će i njegov društveni život biti uspješniji i ljepši. Da bi evangelizacija bila cjelovita ona se mora zauzimati za odnos između Evanđelja i čovjeka i njegova društvena života.⁴⁸

⁴⁷ *Isto*, br. 178.

⁴⁸ *Usp. Isto*, br. 177-178.

2.4.6. Siromašni u Crkvi

Kršćani vjeruju, a to se nalazi u Svetom Pismu da je Krist uvijek davao pozornost siromašnima i zanemarenima, te da je i on sam postao siromašan, upravo iz toga kaže papa Franjo proizlazi poslanje o brizi i potpori najpotrebnijima. Bog preko svakog kršćanina želi ostvariti naum o tome da siromašni imaju svoje mjesto u društvu bez predrasuda i odbacivanja. Zanemarivanjem vapaja siromašnih izravno se protivi Bogu i njegovom naumu, što utječe i odnos s Bogom. Crkva je zaključila da oslušivanjem vapaja siromašnih proizlazi iz oslobađajuće milosti u svakom čovjeku, što navodi na zaključak da to nije poslanje predodređeno samo za pojedince. Materijalno bogatstvo potiče da se to isto očuva ali i da ga se umnoži. Međutim treba naglasiti da to ima svoju svrhu, a to je služenje općem dobru. Ta solidarnost zahtjeva vraćanje siromašnima ono što im pripada. Takav stav i način života omogućava velike napretke u svim strukturama. Papa Franjo podsjeća da planet pripada svakom čovjeku jednako, te da rođenje i življenje u siromašnim krajevima zemlje ne znači i narušavanje dostojanstva istih.⁴⁹

Briga za siromašne za Crkvu je ponajprije teološka kategorija, a tek onda kulturna, sociološka, politička i filozofska. Preko svojih patnji siromašni upoznaju Krista patnika, te je potrebno da se svi odazovu njihovom evangeliziranju. Kada bi se evangeliziralo, a pri tom ne bi marilo za siromašne, sama Radosna vijest bi se stopila s morem ostalih vijesti i poticaja koje današnje društvo nameće. Siromasi ne da su oskudni samo po pitanju materijalnog nego su zakinuti i za duhovni aspekt života. Mnoštvo siromašnih ima ogromnu potrebu za Bogom, samim time su i otvoreni za primanje navještaja. Znajući to ne smije se dopustiti da ne osjete Božju blizinu, ljubav i blagoslov, također im treba omogućiti slavlje sakramenata i pozvati ih na put rasta i sazrijevanja u vjeri. Papa Franjo moli da se potruđi pronaći nove načine za prihvaćanje ovog obnovljenog poziva.⁵⁰

Siromaštvo je svuda, mada se ponekad neke vrste siromaštva ne interpretira tako. Papa Franjo ističe sve vrste siromaštva i na svaki od njih upozorava i potiče na osviještenje istih. Svi ti oblici siromaštva i ranjivosti bili bi: beskućnici, ovisnici,

⁴⁹ Usp. *Isto*, br. 186-190.

⁵⁰ Usp. Stjepan Baloban, „*Crkva siromašnih*“ *Od pape Ivana xxiii. Do pape Franje*, u: *Bogoslovska smotra*, 84 (2014.), br. 3, str. 21.-22.

izbjeglice, urođenici, stariji koji su osamljeni i napušteni. Također siromašni i ranjivi i selioci za koje se papa Franjo zauzima na način da poziva sve države na velikodušnu otvorenost. Žestoko upozorava na žrtve svih oblika trgovine ljudima, te kaže kako ima puno više sudionništva u tom mračnom činu nego što se može zamisliti. Na poseban način ističe i žene koje su na neki način robovi svojih muževa. Žene koje su izgubile svoje identitete bivajući zlostavljane na psihički i/ili fizički način. S pravom papa Franjo kaže da su one junakinje jer se svakodnevno bore da zaštite svoje obitelji. Kao najranjivije i najbеспomoćnije ističe nerođenu djecu. Došlo je takvo vrijeme da se naporno radi na tome da se ljudsko dostojanstvo stavi po strani, da bi se s ljudima moglo manipulirati pa čak oduzimati i živote, te sve to ozakoniti. A sa druge strane napori Crkve da očuva dostojanstvo i život svakog čovjeka bivaju izrugivani kao nešto konzervativno. Crkva uči da je svaki stupanj ljudskog razvoja jednako važan. Tu su i žene koje ne vide drugog izlaza iz raznih situacija nego da počine pobačaj, pogotovo ako je dijete začeto nasilnim putem ili im je život sveden na pukom siromaštvu. Na kraju papa ističe ostala bića koja žive zajedno s nama na planeti, a žrtve su ekonomske nemarnosti ili ekološke neosviještenosti. Ponekad se zaboravlja da je čovjek biće koja ne samo da dijeli planet s ostalim bićima nego ta ista bića trebam čuvati.⁵¹

2.4.7. *Socijalni mir*

Socijalni mir je često puta shvaćen na krivi način, gdje se on definira kao status u društvu u kojem nema nasilja, postižući to diktiranjem određene skupine ljudi, ostatku društva. Prema toj definiciji to bi bio samo prividan mir gdje bi siromašni bili podređeni i ušutkivani od strane vladajućih i tako sve više ponirali u svoje siromaštvo, dok bi ostali odnosno vladajućii uživali u svom bogatstvu. Mir će se pronaći ako se dopusti da Bog bude kreator mira, a mir kakav Bog želi nalazi se u pravdi među društvom. Papa Franjo izlaže 4 načela za postizanje društvenog mira.⁵²

Vrijeme je važnije od prostora. To načelo uči da je stvarnost takva da plodovi rada neće doći prije nego što se čovjek oko njega ne potruđi, te da je za to potrebno jedno izvjesno vrijeme. Također uči se strpljenju dok se čekaju plodovi rada. U tom

⁵¹ Usp. *Isto*, br. 211, 212, 213, 215.

⁵² Usp. *Isto*, br. 168, 221.

strpljivom čekanju krije se stoički podnošenje nepravde, drugačijem toku plana i dr. Na svakom putu do uspjeha nalaze se prepreke, a samim time i padovi, međutim snaga je u tome što nakon pada treba dignuti pogled i nastaviti prema cilju, a ne ostati uperenog pogleda na mjesto gdje se palo. Ne smije se dopustiti da loš osjećaj nakon pada ovlada cijelim bićem. Kada je na prvom mjestu prostor, onda se žustro želi ostvariti cilj u što kraćem vremenskom periodu, pokušavajući imati sve prostore moći i samopotvrđivanja. U Svetom Pismu opisana je prispodoba o žitu i kukolju, gdje žito predstavlja dobro koje s vremenom pobjeđuje kukolj odnosno zlo.⁵³

Kao drugo načelo papa navodi jedinstvo koje prevladava nad konfliktom. Najprije treba istaknuti da se zaokupljanjem konfliktom i usmjeravanjem svih snaga k njemu gubi osjećaj i doticaj sa stvarnošću. Svaki konflikt sa sobom nosi i 3 opcije za rješavanje istog. Prva opcija bi bila zaborav svega i lagano nastavljanje sa svakodnevnicom. Druga opcija bi bila stalno razglabanje o konfliktu, pritom gubeći samog sebe. Dok bi treća opcija koja je ujedno i najispravnija bila hrabro suočavanje i rješavanje konflikta i iz njega izaći kao mirotvorac. Takvim stavom i postupanjem razvija se zajedništvo u različitosti. Kada se osvijesti da je Krist sa sobom odnio sve ljudske konflikte i otkupio cijeli svijet, tada će se shvatiti da je i istinski mir moguć. Najvažniji dio puta prema socijalnom miru je mir u nama samima, kojeg prenosimo i na druge.⁵⁴

Treće načelo odnosi se na stvarnost koja je važnija od same ideje. Ideje uvijek trebaju biti u skladu sa stvarnošću, u protivnom ideja neće biti realizirana. Ono od kuda trebamo početi jest stvarnost protkana razumom.⁵⁵

Četvrto načelo glasi da cjelina nadilazi dio. Treba na svijet gledati u širem obzoru od svakodnevnice. Također u istom mahu ne smije se zanemariti lokalno. Kada se to dvoje balansira izbjegavaju se dvije krajnosti. Prva bi bila da društvo vidi i zaokupljeno je samo svjetskim univerzalizmom. Druga krajnost bi bila ne podizanje pogleda dalje od vlastitih granica, i otuđenost od ostatka svijeta. Papa Franjo naglašava da takva pitanja koja su ograničena i djelomična ne smiju zamarati pravog kršćanina. Uvijek treba gledati na veće dobro koje je na dobrobit svima. Da bi se to postiglo ne

⁵³ Usp. *Isto*, br. 222, 223, 225.

⁵⁴ Usp. *Isto*, br. 226-229.

⁵⁵ Usp. *Isto*, br. 231-232.

smije se bježati od sebe i iskorjenjivanja. Naprotiv treba se ostati u svojem rodnom mjestu na kojeg treba gledati kao Božji dar.⁵⁶

2.4.8. *Socijalni dijalog kao doprinos miru*

Crkva se danas ophodi sa tri vrste dijaloga, težeći opće dobro a to su dijalog s državama, dijalog s društvom te dijalog s drugim vjernicima. Vjera ne isključuje razum, naprotiv želi ostvariti cjelinu isprepletenu vjerom i razumom. Stav Crkve prema znanosti je takav da Crkva cijeni znanstvena dostignuća te ih želi obogatiti vjerskom dimenzijom, kako bi dostojanstvo čovjeka uvijek bilo iznad svega. Taj suodnos vjere i razuma pruža cijelom društvu novi način razmišljanja i gledanja na stvarnost.⁵⁷

Zauzimanje za ekumenizam predstavlja odgovor na molitvu Gospodina Isusa da „svi budu jedno“ (Iv 17,21).“ Treba istaknuti kako ekumenizam daje veliki doprinos jedinstvu cijelog društva. Protu svjedočanstva su kamen spoticanja među kršćanima koji sve više razdjeljuje, prema tome put jedinstva postaje sve urgentniji. Papa Franjo rješenje tog problema vidi u fokusiranju na uvjerenja koja ujedinjuju i na hijerarhiji istina. Mnogo je onih koji nisu prihvatili evanđelje, te na njih treba obratiti pažnju. Kako bi navještaj bio još prihvatljiviji potrebno je jedinstvo koje ne smije ostati samo na pukoj diplomaciji.⁵⁸

Pogled kršćanina na židovstvo ne bi trebao biti kao na neku stranu religiju, niti bi Židove trebali obraćati sa idola na pravoga Boga. Ne smije se zaboraviti ni to da zajedno s njima vjerujemo u jednoga Boga, te imamo zajedničke dijelove Svetog Pisma. Bog i dalje djeluje u židovskom narodu, te ih obdaruje mudrošću. Tako i Crkva napreduje uvažavajući njihove vrijednosti. Iako Židovi ne prihvaćaju uvjerenje da Isus Gospodin i Mesija zajedno se može mnogo toga postići na kontu pravednosti i razvoja društva.⁵⁹

Kako bi se postigao mir u svijetu treba doprijeti do što većeg stupnja međureligijskog dijaloga, prema tome to je put kojeg trebaju svi slijediti, i Kršćani i

⁵⁶ Usp. *Isto*, br. 234, 235, 237.

⁵⁷ Usp. *Isto*, br. 238, 240, 243.

⁵⁸ Usp. *Isto*, br. 224-246.

⁵⁹ Usp. *Isto*, br. 247, 249.

ostale vjerske zajednice. Potrebno je ostvariti pravu otvorenost koja se temelji na uvažavanju drugoga ali i ostajanju pri vlastitim uvjerenjima. Danas je vrlo aktualna tema odnosa između kršćana i islamskih vjernika, koji se danas sve više naseljavaju na prostore obogaćenje kršćanstvom. Također postoje zajednička uvjerenja i sa vjericima islamske vjeroispovijesti a to je Abrahamova vjera, i vjera u jednoga Boga. Od kršćana se očekuje da budu prijateljski raspoloženi prema doseljenicima islamske vjere, te da i oni kršćane koji su u njihovim zemljama prihvaćaju i budu dobronamjerni prema njima.⁶⁰

Vjerska sloboda obuhvaća slobodu izbora religije koju se smatra pravom i javnog očitovanja vlastite vjere. Religija utječe na javni život, te je potrebno obratiti pozornost na načine na koji se ona živi. Ljudi koji su u branšama poput publiciteta često puta ističu negativne strane religija te im je neshvatljivo da svaki vjernik živi svoju vjeru na svoj način. Zamračuju sliku o religijskim tekstovima koji su vremeniti i imaju pozitivan utjecaj na čovjeka i njegov živo. To sve rade samo iz razloga što su nastali u kontekstu određene religije. Na njih treba gledati kao na suputnike na putu za izdizanje i očuvanje ljudskog dostojanstva, izgrađivanju mira u svijetu i brzi o svemu stvorenom.⁶¹

2.5. Duhom ispunjeni evangelizatori

Duhom ispunjeni evangelizatori su svi oni koji navješćuju Radosnu vijest, te se prepuštaju vodstvu Duha Svetoga. Bog želi evangelizatore koji navješćuju ne samo riječima nego i djelima, odnosno da se i u njihovom privatnom životu ističe ono što i sami navješćuju. Duhom ispunjena evangelizacija je nešto što potiče na rad i zauzetost oko istog, te ne stvara neku vrstu zamora u tom poslu, već poletnost i jaku želju u ostvarivanju evangelizacijskog pothvata.⁶²

Da bi žar i poletnost ostala u istoj mjeri, pa čak bila i u porastu potrebno je izdvojiti vrijeme za klanjanje, molitvene susrete te osobni razgovor s Bogom. Papa Franjo potiče na razmišljanje i o prvim kršćanima te ostale vjernike kroz prošlost koji

⁶⁰ Usp. *Isto*, br. 250-254.

⁶¹ Usp. *Isto*, br. 255-257.

⁶² Usp. *Isto*, br. 259.

daju primjer istinske radosti i borbe za vlastitu vjeru. Razlog zauzetosti za evangelizaciju je ljubav koju pruža Isus, te saznanje da je čovjek po Njemu spašen potiče ga da uzvрати ljubav. Ako se u ljudskom srcu nije pobudila snažna želja da tu istu ljubav dijelio sa bližnjima, onda kaže papa Franjo trebamo moliti Isusa da još jednom dopre do srca. Da bi poruka evanđelja bila prihvaćena i bila odgovor na ljudske težnje i potrebe ona mora biti prikladna i lijepo oblikovana. Međutim to se uvjerenje mora neprestano obnavljati u ljudskim srcima osobnim iskustvom Kristove ljubavi. Život u Kristu daje smisao i puninu življenja. Da bi se postiglo jedinstvo je s Isusom potrebno je imati Njega za primjer u smislu traženja i ljubljenja svega onoga što i On traži i ljubi. Misionar može biti samo onaj koji se raduje sreći drugoga i želi mu dobro. Isusovo uskrsnuće nije nešto što se dogodilo nekada davno i u toj dalekoj prošlosti i ostaje, već ono ima snagu koja nadvladava svijet. Opažajući nepravde oko nas i u svijetu čini nam se kao da Bog ne postoji ili da ne brine za svoja stvorenja. Ali isto se tako u svakoj tami otkrije nešto novo, koje vremenom izrasta u dobro.⁶³

Marija je majka Crkve te spoznajom njene važnosti u punini se spoznaje i bit nove evangelizacije. Dok je Isus proživljavao svoje najteže trenutke za otkupljenje svijeta, Njegovu bol dijelili su njegovi prijatelji i Njegova majka Marija. Prije nego ispustio svoj posljednji dah izrekao je „Majko evo ti sina“ upućujući to svojoj majci te „Evo ti majke“ rekavši to svom ljubljenom učeniku. Te riječi upućuju na otajstvo posebnog poslanja spasenja. Bog želi da na svom životnom putu svaki čovjek ima majku koja ga prati kroz život. Marija dovodi do vjere svojom majčinskom ljubavlju. Ona razumje ljudske boli i patnje. Usmjeravajući svoj pogled prema majci Mariji postaje se radosniji evangelizator na putu spasenja. Marija je uzor i potpora na putu evangelizacije.⁶⁴

⁶³ Usp. *Isto*, br. 262, 264.

⁶⁴ Usp. *Isto*, br. 284-287.

ZAKLJUČAK

Crkva kao zaručnica Kristova vodi ka putu spasenja. U današnjem svijet Crkva se suočava sa mnogim izazovima. U svim tim izazovima papa Franjo potiče na radost i odvažnost, te ne želi da se izgubi misionarska snaga. Može se zaključiti kako svjedočanstvo vjere i donošenje vjere bitno utječe na život čovjeka. Taj utjecaj se može opisati na način da čovjek postaje svjestan sebe i svoga poslanja na Zemlji, također u njega se ulijeva nada u bolje sutra, njegove rane zacjeljuju i on postaje boljom osobom. Radosna vijest s vremenom nije izgubila svoj sjaj. Prošlo je mnogo godina od prvog navještaja, došli smo do mnogih zaključaka i produbljivanja naših stajališta. Međutim okosnica svega toga je prvi navještaj i ništa novo ga ne može nadomjestiti.

Također se može zaključiti da vjeru treba njegovati, odnosno da svakodnevica treba sadržavati i vrijeme molitve, razmatranja i čitanja Svetog Pisma. U protivnom ona blijedi i postaje sve teže obnoviti je. Da bi bili autentični vjernici i evangelizatori riječi trebaju pratiti i djela. Ako se ne živi našu vjera, u očima promatrača vjera je bezvrijedna i time trud oko evangelizacije nije plodonosan.

Crkva teži Kristovom miru, te se zauzima za njega. Ali taj napor Crkve nije moguć na težnji i aktivaciji oko njega samo pojedinaca, nego svih ostalih, polazeći od svakodnevnice. Ekumenizam zauzima važno mjesto u Crkvi. Jer jedinstvom kršćana i ostatak svijeta je na idealnijem putu prihvaćajući navještaj koji je jedinstven. Danas vladaju mnoge vjerske nesuglasice, koje utječu na mir u svijetu.

Prošlo je mnogo stoljeća od začetka Crkve, ali bez obzira na to u njoj se još uvijek osjeća početnički žar za evangelizacijom. Radosna vijest je prisutna i danas u 21. stoljeću, uklopljena u suvremeni svijet.

LITERATURA

Crkveni dokumenti:

PAPA FRANJO, *Evangelii gaudium, Radost evanđelja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015.

Knjige:

PAPA FRANJO, *Deset Božji zapovijedi*, Verbum, Split, 2019.

Članci:

BALOBAN, Josip, *Mentalni sklop pastoralnih djelatnika i pontifikat pape Franje*, *Bogoslovska smotra*, 87 (2017.) 1, str. 33-58.

BALOBAN, Stjepan, „*Crkva siromašnih*“ *od pape Ivana XXIII. do pape Franje*, *Bogoslovska smotra*, 84 (2014.) 3, str. 479-503.

BIŽACA, Nikola, *Papa Franjo na putu k jednoj istinski sinodalnoj Crkvi, Crkva u svijetu*, 48 (2013.), 3, str. 275-278.

MACUT, Ivan, *Ekumenizam pape Franje*, *Služba Božja*, 54 (2014.), 1, str. 52-67.

MACUT, Ivan, *Proročka dimenzija pape Franje – ad intra*, *Bogoslovska smotra*, 89 (2019.) 3, str. 651-674.

MURIĆ, Branko, *Narod Božji kao nositelj navještaja Crkve. Evangelii gaudium i misionarska preobrazba Crkve*, *Diacovensia*, 22 (2014.) 4, str. 469-495.

PUNDA, Edvard, *Dijaloško usmjerenje Crkve u nauku i djelovanju postkoncilskih papa*, *Bogoslovska smotra*, 87 (2017.) 3, str. 617-634.

SPADARO, Antonio, *Razgovor s papom Franjom, Obnovljeni Život*, 68 (2013.) 4, str. 437-456.

ŠOTA, Stanislav, *Pastoralno-katehetska dimenzija biskupske službe u dokumentima pape Franje*, *Diacovensia*, 26 (2018.) 3, str. 483-504.

TAMARUT, Anton, *Crkva u nauku pape Franje*, *Bogoslovska smotra*, 87 (2017.) 1, str. 59-78.

VALKOVIĆ, Jerko, *Papa Franjo i novi oblici komunikacije u navještaju radosti evanđelja*, *Riječki teološki časopis*, 45 (2015.) 1, str. 19-42.

Mrežne stranice:

DI BUSSOLO, Alesandro, Ariana Anić, Papa Franjo: Bez liturgije nema kršćanstva, *Vatican news* (17.03. 2021.)

<https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2020-11/papa-franjo-opca-audijencija-crkva-krscanska-zajednica-molitva.html> (20.09.2021.)

HADAŠ, Ivica, Papa Franjo: Poslanje je Crkve brinuti o bolesnima svake vrste, *Vatican news*, (07.02. 2021.) <https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2021-02/papa-franjo-poslanje-je-crkve-brinuti-o-bolesnima-svake-vrste.html> (25.09.2021.)

LOMONACO, Amedo, Anić Ariana, Papa Franjo: Duh Sveti piše povijest Crkve i svijeta, *Vatican news* (17.03.2021.)

<https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2021-03/papa-franjo-opca-audijencija-molitva-duh-sveti.html> (23.09.2021.)

LOMONACO, Amedeo, Anić Ariana, Papa Franjo na općoj audijenciji: Crkva je djelo Duha Svetoga, *Vatican news* (25.11.2021.)

<https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2020-11/papa-franjo-opca-audijencija-crkva-krscanska-zajednica-molitva.html> (24.09.2021.)

PULJIĆ, Želimir, Mons. Dr. Želimir Puljić: Prikaz papine pobudnice Radost Evanđelja – Evangelii gaudium (28.10.2012.)

<https://www.zadarskanadbiskupija.hr/?p=11718> (10.02.2021.)

ROSSI, Max, Papa Franjo slavi 82. rodendan! Čestitamo mu od srca! *Hrvatska katolička mladež* (17.12. 2020.) <https://hkm.hr/vijesti/vatikan/papa-franjo-slavi-82-rodendan-cestitamo-mu-od-srca/> (20.09.2021.)

VERBUM, Papa Franjo - Jorge Mario Bergoglio, Vjerujem, vjerujemo <https://verbum.hr/vjerujem-vjerujemo> (27.09.2021.)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja *sveučilišnoga/sveučilišne prvostupnika/prvostupnice katehetike*, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo moga vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI TEOLOŠKI-KATEHETSKE STUDIJE

MARA VUCO

**THE CHURCH AT APOSTOLSKAYA THE INSTIGATION OF PAPA
FRANJE
EVANGELII GAUDIUM**

Završni rad

Iz Temeljno bogoslovlje

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Macut

Split, 2021.

SUMMARY

From the very beginning of his pontificate, Pope Francis has not ceased to delight in his actions and his commitment to the well-being of the Church. In order to express his wishes for the Church, to encourage the Church to change and act within and outside the Church, he wrote the petition *Evangelii gaudium*. He feels responsible for the whole Church, but also for the whole world. He wants to bring peace both inside and outside the Church. He pointed out the challenges of today that the Church is going through, but also the solutions for them. He places special emphasis on the synodality of the Church. Like his predecessors, he advocated ecumenism. He sees the Church as the "Church of the Poor" which accepts and advocates for the poor and the rejected. He invites all Church workers to a missionary movement enriched by the new evangelization. He puts dialogue as an important feature for progress. He cites the Blessed Virgin Mary as a support and example on the path of evangelization.

Keywords: *Pope Francis, Evangelii gaudium, missionary reversal, new evangelization, homolia, kerygma*